

володіння особи, що ставить під сумнів режим таємності проведення відповідних процесуальних дій, і по-друге – такі технічні засоби мають певну вартість, яка в подальшому повинна бути відшкодована. Крім того, невилучення таких технічних засобів ускладнює або взагалі унеможливує проведення наступних обстежень публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи.

В такому випадку очевидним буде висновок, що після закінчення аудіо-, відеоконтролю в обов'язковому порядку має бути здійснено вилучення відповідних технічних засобів. Проте законодавець в ст. 267 КПК вказує, що обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи може відбуватися лише з метою встановлення технічних засобів, щодо вилучення нічого не зазначено. Очевидно, що негласне проникнення до житла чи іншого володіння особи з метою вилучення таких технічних засобів без ухвали слідчого судді відбуватися не може. Проте і підстав для винесення ухвали слідчим суддею для повторного обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи також немає, адже така підстава, як вилучення технічних засобів контролю, чинним КПК не передбачена.

Тому можна зробити висновок, що положення ст. 267 КПК потребують уточнення, а п. 5 ч. 1 ст. 267 КПК необхідно викласти у наступній редакції: «5) встановлення та вилучення технічних засобів аудіо-, відеоконтролю особи». Така зміна дозволить уникнути можливого порушення прав та законних інтересів учасників кримінального провадження.

Ключові слова: обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, технічні засоби аудіо-, відеоконтролю.

Ключевые слова: обследование публично недоступных мест, жилища или иного владения лица, технические средства аудио-, видеоконтроля.

Key words: inspecting publicly inaccessible places, home or any possession of a person, technological devices for audio, video monitoring.

УСТИНОВА-БОЙЧЕНКО ГАННА МИКОЛАЇВНА

Криворізький факультет
Національного університету «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін,
кандидат юридичних наук, доцент

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРІШЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПОЗОВУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Кожній особі, яка зазнала шкоди від кримінального правопорушення Конституція гарантує відшкодування завданої матеріальної та моральної шкоди. Правова система України побудована таким чином, що надає можливість особі обирати не тільки спосіб захисту порушено-

го права, але й вид судочинства, у порядку якого буде відновлено справедливість.

Регламентація відшкодування шкоди знаходиться на стику галузей права: кримінального, цивільного, кримінально-процесуального та цивільно-процесуального.

Загальні положення відшкодування шкоди передбачені главою 82 ЦК України, яка конкретизує порядок відшкодування (компенсації) шкоди фізичній особі, яка потерпіла від кримінального правопорушення статтю 1177. Вказана норма визначає два способи відшкодування шкоди, а саме: 1) за рахунок Державного бюджету України, коли мова йде про завдання шкоди потерпілому внаслідок кримінального правопорушення, якщо не встановлено особу, яка вчинила злочин або якщо вона є неплатоспроможною 2) відповідно до положень закону [1].

Порядок притягнення особи до кримінальної відповідальності визначається кримінальним та кримінально-процесуальним законодавством. Проте відшкодування майнової, фізичної та моральної шкоди можливо лише за допомогою такого процесуального засобу, як позов. Відшкодувати завдану кримінальним правопорушенням шкоду потерпілий, цивільний позивач, територіальна громада та держава можуть тільки у тому випадку, коли звернуться під час розгляду кримінальної справи з позовною заявою або звернуться з такою вимогою у порядку цивільного судочинства.

Позов виступає невід'ємним структурним елементом форми захисту порушеного, невизнаного або оспорюваного права та є характерною ознакою процесуальної галузі.

Центральним інститутом цивільного процесуального права виступає позов, який є засобом порушення справи з метою відновлення порушеного права та виступає предметом дослідження та дискусій великої кількості науковців.

Кримінально-процесуальне законодавство визначає, що потерпілим від кримінального правопорушення може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано: а) моральну; б) фізичну; в) майнову шкоду; та юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано лише майнову шкоду. Натомість цивільним позивачем у кримінальному провадженні може виступати: фізична особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано майнову та/або моральну шкоду; юридична особа, якій кримінальним правопорушенням або іншим суспільно небезпечним діянням завдано лише майнову шкоду [2].

Однозначного та категоричного визначення терміну «позов» не існує, але в доктринальній науці сформувалися три основні точки зору з приводу поняття та суті позову. Першу підтримували К.Юдельсон, К.Комісаров, В.Семенов, Ю.Осіпов, М.Треушніков та інші, які наполягали на тому, що позов у цивільному процесуальному праві називається звернення до суду першої інстанції з вимогою про захист спірного цивільного суб'єктивного права або інтересу, що охороняється законом. Друга точка зору, обґрунтовує позов як категорію матеріального та

процесуального права. Прихильниками цієї теорії виступають такі вчені, як С.Абрамов, П.Єлісейкін, Д.Чечот, Н.Чечіна, М.Гурвіч та інші. Представники третьої точки зору: А.Клейман, А.Добровольський, С.Іванова, О.Мельников, Є.Пушкар, М.Штефан, В.Комаров, В.Тертишников, Ю.Червоний та інші вважають, що позов становить собою єдине поняття, яке одночасно має два аспекти – матеріально правовий та процесуально-правовий [3, с. 233-234].

Потерпіла від кримінального злочину особа має право обирати в порядку кримінального чи цивільного законодавства буде захищати порушене право.

Кримінально-процесуальне право не містить чіткої вказівки на форму, зміст та структуру цивільного позову, а відповідно до ч. 4 ст. 128 КПК України форма та зміст позовної заяви повинні відповідати вимогам, встановленим до позовів, які пред'являються у порядку цивільного судочинства [2].

Виступаючи засобом реалізації права особи на судовий захист, позов завжди розглядається як зміст вимоги. Проявом позову є позовна заява, яка виступає матеріально-правовою вимогою позивача до відповідача, про захист порушеного, оспорюваного, чи невизнаного права або законного інтересу, який здійснюється в у певній, визначеній законом, процесуальній формі [4, с. 271].

Позовна заява повинна містити реквізити, передбачені ст. 175 ЦПК України та відповідати вимогам п. 7 Постанови № 2 Пленуму Верховного Суду України «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції», відповідно до яких позовна заява обов'язково подається в письмовій формі [5]

Потерпіла особа наділяється правом пред'явити позов в будь-який момент кримінального провадження до органу досудового розслідування або до суду, але до початку судового розгляду, що зумовлено необхідністю доказування підстав та розміру цивільно-правових вимог саме під час судового розгляду. Пред'явивши позов, особа набуває статусу цивільного позивача, а підозрюваний, обвинувачений набуває статусу цивільного відповідача оскільки він несе відповідальність за заподіяну ним матеріальну та моральну шкоду [2].

Особа, яка зазнала збитків від кримінального правопорушення має право обирати не тільки момент подання цивільного позову, але й вид судочинства, кожен з яких має певні переваги.

Розгляд цивільного позову в порядку кримінального провадження відбувається одночасно з встановленням та перевіркою обставин щодо скоєного кримінального правопорушення. Розгляд позову в порядку цивільного судочинства, як правило, відбувається вже після набрання законної сили вирокom суду. При цьому позивач та суд, який буде розглядати цивільний позов, не будуть витрачати додатково сили для з'ясування обставин справи. Крім того, відповідно до цивільного процесуального законодавства особа звільняється від обов'язку доказувати преюдиціальні факти, тобто ті факти, які визначені судовим рішенням [5]. Таким чином, більшу частину фактичних обставин, які склада-

ють підставу позову, будуть вже встановлені вироком суду, про який потрібно буде вказати позивачу.

Цивільний позов можна розглядати як міжгалузевий інститут, який регулюється одночасно нормами кримінально-процесуального та цивільно-процесуального права, але норми цивільно-процесуального права застосовуються в більшій мірі, так як ця галузь права для нього виступає «материнським». Обираючи спосіб відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, потерпіла особа не зазнає суттєвих труднощів, але для зручності кримінально-процесуальне законодавство потребує введення норми, яка би визначала зміст та структуру цивільного позову, що подається в порядку кримінального провадження.

Список використаної літератури:

1. Цивільний Кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № № 40-44. Ст. 356
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. Дата оновлення: 11.01.2019. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (Дата звернення 16.04.2019)
3. Харитонов Є. О., Харитонova О. І., Голубева Н. Ю. Цивільний процес України : підруч. Київ : Істина, 2011. 536 с.
4. Комаров В. В., Луспеник Д. Д., Радченко П. І. Позовне провадження: монографія. Харків: Право, 2011. 552 с.
5. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. Дата оновлення 04.11.2018. URL: Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення 16.04.2019)

Ключові слова: кримінальне судочинство, цивільне провадження, цивільний позов, відшкодування шкоди, позивач, міжгалузевий інститут, цивільний позивач, цивільний відповідач.

Ключевые слова: уголовное судопроизводство, гражданское судопроизводство, гражданский иск, возмещение вреда, истец, межотраслевой институт, гражданский ответчик.

Key words: criminal proceedings, civil proceedings, civil action, compensation for harm, claimant, interdisciplinary institute, civil claimant, civil defendant.

ШИЛІН ДЕНИС ВІКТОРОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри кримінального процесу, кандидат юридичних наук, доцент

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ

Стаття 2 Кримінального процесуального кодексу України одним з завдань кримінального провадження встановлює дотримання належної правової процедури до кожного учасника кримінального прова-